

Litar svenska folket på socialförsäkringarna?

Maria Oskarson

Förtroende som feedback – hur policyförändringar och kunskap påverkar förtroendet för socialförsäkringarna.

Anna Bendz & Maria Oskarson
Statsvetenskapliga institutionen
Göteborgs universitet

- finansierat av Försäkringskassans forskningsfond 2020-2022
- bedömningar av och förtroende för socialförsäkringarna
- hur policyförändringar påverkar människors bedömningar och förtroende för socialförsäkringarna
- testa vilken roll kunskap och information om desamma spelar för bedömningarna

Socialförsäkringarna i Sverige – vårt skyddsnet

- "Försäkringar mot gemensamma risker"
- Rygggrad i den svenska välfärdsmodellen
- Säkerhet när vi inte har förvärvsinkomst
- Sjukförsäkring, pensioner, A-kassa
- Grundläggande logik – inkomstbortfallsprincipen
- Generella försäkringar för bred legitimitet
- Socialförsäkringarna ger centrala incitament för arbetsmarknadsdeltagande

Fem frågor om socialförsäkringarna

- Är medborgarna nöjda med socialförsäkringarna?
- Känner medborgarna till hur socialförsäkringarna fungerar?
- Socialförsäkringarna är generella – gäller det även hur nöjd man är?
- Vad ligger bakom hur nöjd man är – åsikter om finansiering, förväntan, kapacitet eller precision?
- Eller är det ideologi och partisympati?

Hur nöjd är du med hur följande offentliga försäkringssystem fungerar? (Procent av svarande)

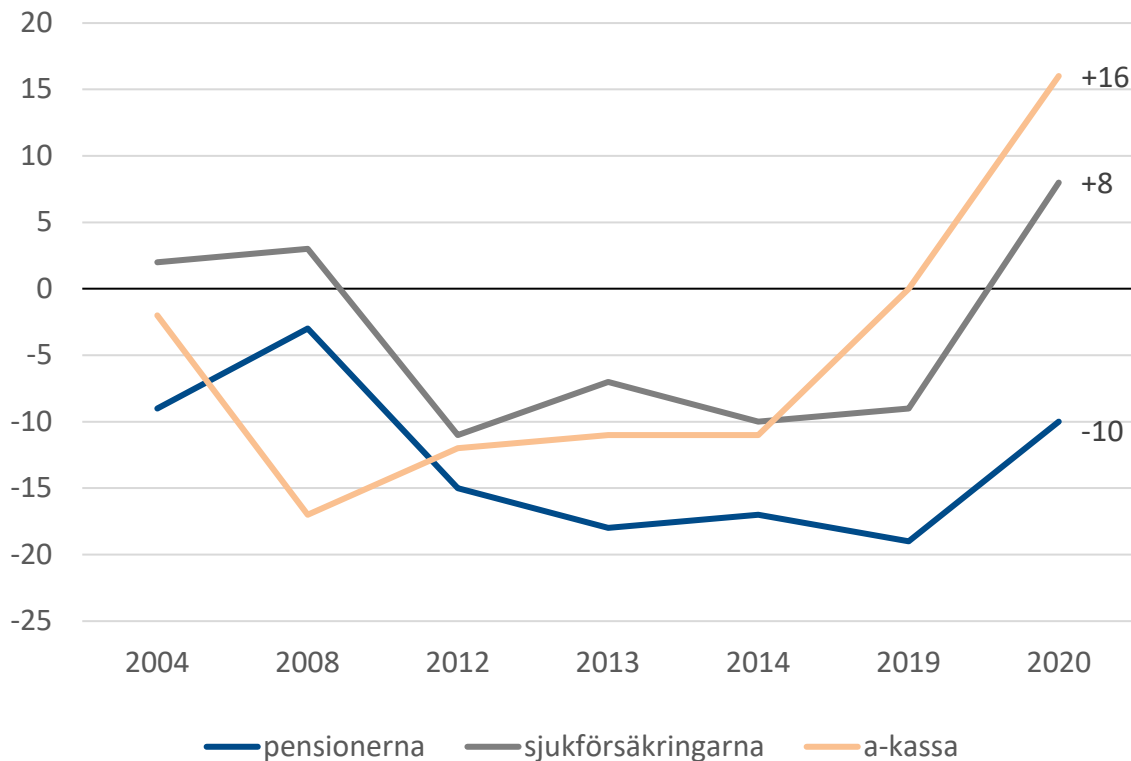
	Sjukförsäkringen	Arbetslöhetsförsäkring	Pensions-systemet
Mycket nöjd	5	5	2
Ganska nöjd	26	22	23
Varken nöjd eller missnöjd	26	26	24
Ganska missnöjd	14	10	21
Mycket missnöjd	10	6	14
Ingen uppfattning	20	33	14
Antal svarande (n)	1773	1769	1788
Opinionsbalans	+7	+11	-10

Cirka 30% uppger att de är nöjda med respektive socialförsäkring

I följande bilder är de utan uppfattning ej inkluderade

Bedömningar över tid

(Opinionsbalans = andel nöjd – andel missnöjd)

- Minskat missnöje 2020
- Färre som inte har någon uppfattning

I vilken utsträckning känner du till hur följande försäkringssystem fungerar?

	Sjuk- försäkringen	Arbetslöshets- försäkring	Pension
Mkt stor	8	6	12
Ganska stor	38 (46)	33 (39)	41 (53)
Ganska liten	26	29	24
Mkt liten	13	15	13
Vet inte	14	17	10
Antal svarande (n)	1759	1758	1763
Skillnad andel nöjda mellan stor och liten kännedom	+29	+37	+28

- Kring 50% av medborgarna uppger att de har mycket eller ganska stor kännedom
- Små gruppkillnader
- De som upplever att de har kännedom är mer nöjda

Bedömningarna är inte generella. Mest missnöjda grupper:

Sjukförsäkring	Arbetslöhetsförsäkring	Pension
Kvinnor	Män	Kvinnor
50-64 år	50-64 år	50-64 år
Dålig hälsa	Dålig hälsa	Dålig hälsa
Låg inkomst	Låg inkomst	Låg inkomst
Förvärvsarbetande	Utanför arbetsmarknaden	Förvärvsarbetande
Yrkesutbildning inom handel/service/omsorg	Yrkesutbildning inom handel/service/omsorg	Övriga arbetare

- Störst skillnader mellan grupper avseende pension
- Stora skillnader mellan grupper med olika hälsa
- Måttliga skillnader mellan förvärvsarbetande och dem utanför arbetsmarknaden
- Små skillnader mellan inkomstgrupper
- Stora klasskillnader

Vad ligger bakom hur nöjd man är med socialförsäkringarna?

- Finansiering – hur ska de betalas?
- Förväntan – vad bör man kunna förvänta sig?
- Precision – är det rätt grupper som får ersättning?
- Kapacitet – klarar socialförsäkringssystemen av det de lovar?

	Sjuk- försäkring	Arbetslöshets- försäkring	Pension
Bör som nu i huvudsak betalas genom skatter, egenavgifter och arbetsgivaravgifter, vilka behålls på nuvarande nivå	77	67	76
Rätt att förvänta sig i Sverige? Behålla sin invanda levnadsstandard om/när man blir (borde man absolut/förmodligen)	63	42	79
Hur stor tror du sannolikheten är att du inte klarar några månaders utan allvarliga konsekvenser? (Mycket /ganska hög sannolikhet)	18	29	52
Många av dem som får skulle kunna arbeta/ få ett arbete om de bara ville (instämmer helt/delvis)	56	72	-
Många som skulle behöva sjukskrivning får det inte (instämmer helt/delvis)	78	-	-
De offentliga socialförsäkringssystemen i Sverige klarar att... upprätthålla en hygglig levnadsstandard för (Mycket /ganska stor utsträckning)	49	55	29

- Högt stöd för nuvarande finansieringsformer
- Höga förväntningar att man ska kunna behålla sin levnadsstandard, lägst för arbetslöshetsförsäkringen
- Låg oro för att inte klara sig vid sjukskrivningen eller arbetslöshet, högre oro för hur man ska klara sig som pensionär
- Bristande tilltro till precisionen i sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring

Skillnad mellan andel nöjda – missnöjda (+ innebär att nöjda instämmer i högre grad än missnöjda)	Sjuk- försäkring	Arbetslös- hetsförsäkring	Pension
Bör som nu i huvudsak betalas genom skatter, egenavgifter och arbetsgivaravgifter, vilka behålls på nuvarande nivå	+5	+11	+5
Rätt att förvänta sig i Sverige? Behålla sin invanda levnadsstandard om man blir (borde man absolut/förmodligen)	-4	9	-11
Hur stor tror du sannolikheten är att du <u>inte</u> klarar några månaders utan allvarliga konsekvenser? /Får en för låg pension (Mycket /ganska hög sannolikhet)	-17	-21	-35
Många av dem som får skulle kunna arbeta/ få ett arbete om de bara ville (instämmer helt/delvis)	-2	-6	-
Många som skulle behöva sjukskrivning får det <u>inte</u> (instämmer helt/delvis)	-19	-	-
De offentliga socialförsäkringssystemen i Sverige klarar att... upprätthålla en hygglig levnadsstandard för (Mycket /ganska stor utsträckning)	+38	+29	+37

Bristande kapacitet driver missnöjet

- Missnöje med socialförsäkringarna hänger inte samman med finansieringsform, förväntningar eller uppfattning om missbruk
- Missnöje med socialförsäkringarna hänger däremot samman med oro att man inte själva ska klara sig, och att systemet som helhet inte klarar av att upprätthålla en hygglig levnadsstandard

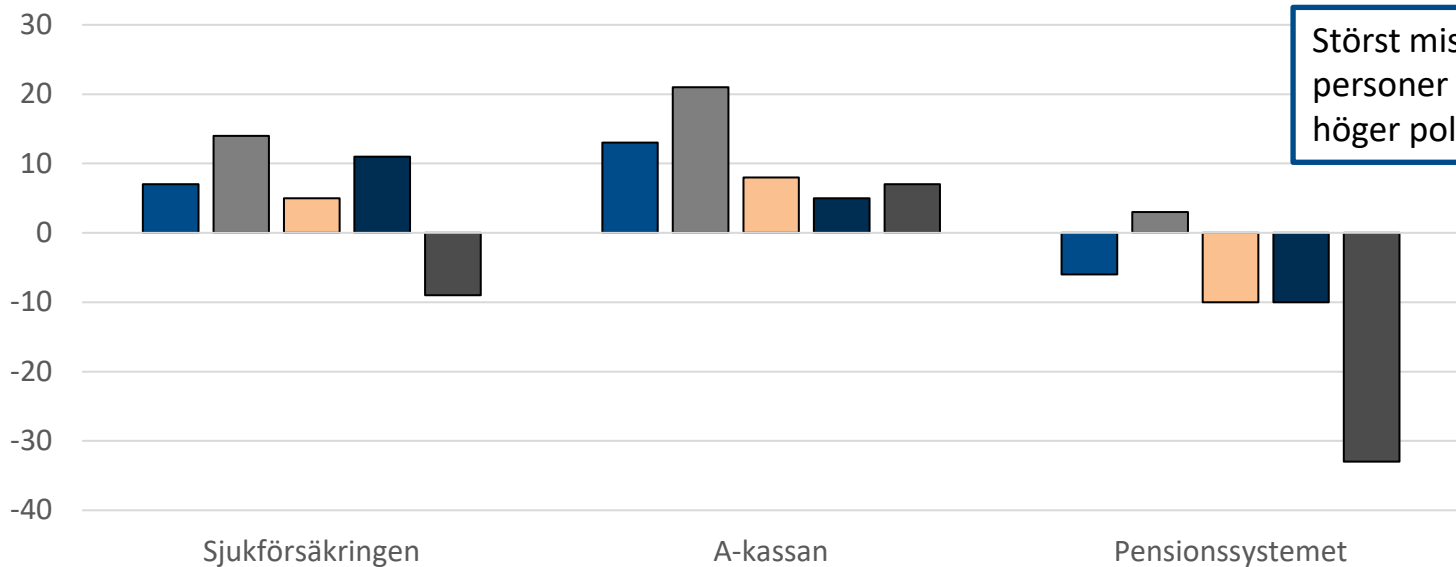
Ideologisk polarisering av attityder till socialförsäkringarna

- Attityder till välfärdspolitik generellt ideologiskt polariserade
- Socialförsäkringarna varit centrala på den politiska dagordningen under lång tid
- Vissa reformer under 2020 i anslutning till pandemin

Ideologisk position och bedömningar

(Opinionsbalans: andel nöjda – andel missnöjda)

Störst missnöje bland personer som står till höger politiskt

■ Klart till vänster ■ Något till vänster ■ Varken till vänster eller till höger ■ Något till höger ■ Klart till höger

Finansiering

Bör som nu i huvudsak betalas genom skatter, egenavgifter och arbetsgivaravgifter, vilka behålls på nuvarande nivå

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken till vänster eller till höger	Något till höger	Klart till höger	Klart vänster – klart höger
Sjukförsäkring	94	87	71	76	62	+32
Arbetslöshetsförsäkring	87	80	61	65	44	+43
Pension	93	83	74	73	65	+28
Lägsta antal svar (n)	174	395	473	469	205	

- Tydliga ideologiska skillnader avseende finansiering
- Tydlig majoritet för nuvarande finansieringsform för sjukförsäkring och pension även bland dem mest till höger

Förväntningar

Andel "borde man absolut" + "borde man förmodligen" ha rätt att förvänta sig

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken till vänster eller till höger	Något till höger	Klart till höger	Klart vänster – klart höger
Behålla sin invanda levnadsstandard om man blir sjukskriven	79	66	63	58	51	+28
Behålla sin invanda levnadsstandard om man blir arbetslös	65	44	46	33	27	+38
Behålla sin invanda levnadsstandard när man blir pensionär	85	80	76	79	78	+7
Lägsta antal svar (n)	172	395	471	472	208	

- De som står till vänster har högre förväntningar på sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkringen.
- Ingen egentlig skillnad avseende pensionerna

Precision

Sociala bidrag och tjänster utnyttjas? Andel som instämmer

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken till vänster eller till höger	Något till höger	Klart till höger	Klart vänster – klart höger
Många av dem som får arbetslöshetsersättning skulle kunna få ett arbete om de bara ville	43	59	73	84	93	-50
Många av dem som sjukskriver sig är egentligen inte sjuka	29	45	57	64	83	-54
Många som skulle behöva sjukskrivning får det inte	81	76	78	77	77	+4
Lägsta antal svar (n)	173	394	475	470	208	

- Misstankar om överutnyttjande är ideologiskt polariserade
- Uppfattningen att många som skulle behöva sjukskrivning inte får det är inte polariserad

Kapacitet

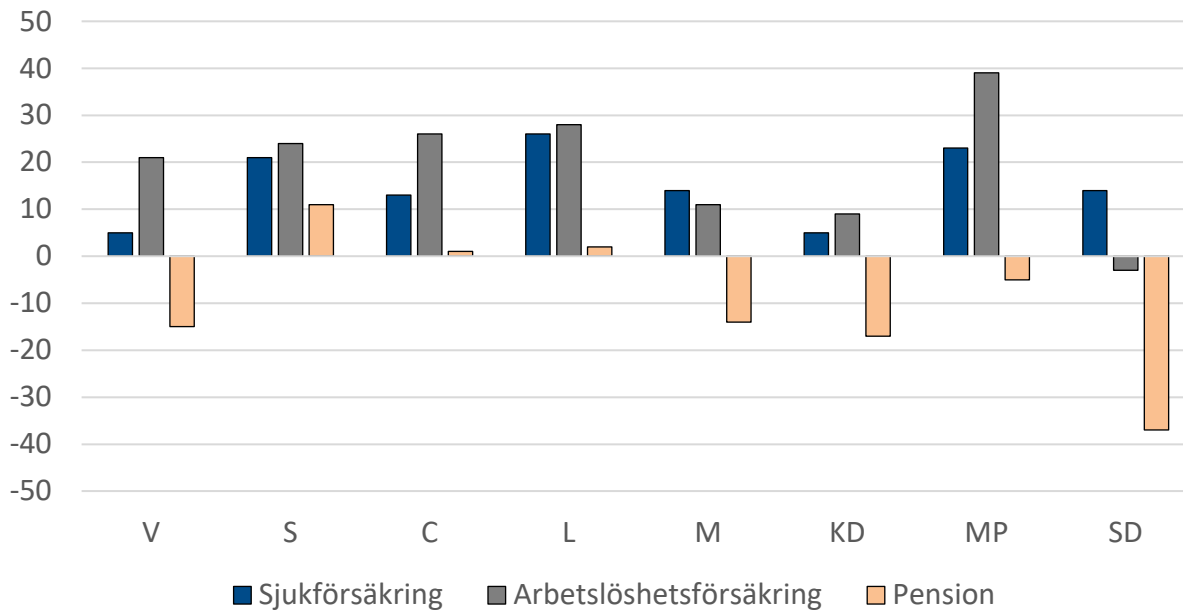
De offentliga socialförsäkringssystemen i Sverige klarar att
(andel mycket + ganska stor utsträckning)

	Klart till vänster	Något till vänster	Varken till vänster eller till höger	Något till höger	Klart till höger	Klart vänster – klart höger
... upprätthålla en hygglig levnadsstandard för de arbetslösa?	46	57	45	62	67	-21
... upprätthålla en hygglig levnadsstandard för de sjukskrivna	41	50	39	58	56	-15
... garantera ålderspensionärerna en hygglig levnadsstandard?	27	34	26	31	20	+7
Lägsta antal svar (n)	175	399	482	468	208	

- De till höger är lite mindre positiva till sjukförsäkringens och arbetslöshetsförsäkringens kapacitet
- För pensionerna är uppfattningen om bristande kapacitet inte polariserad

Partisypati och bedömningar

(Opinionsbalans andel nöjda – andel missnöjda)

- Missnöje med pensionen bland alla partiers sympatisörer, störst bland SD
- S, C och L:s sympatisörer mest nöjda
- Beakta regeringens insatser 2020 för att bemöta pandemin

Litar svenska folket på socialförsäkringarna?

- Medborgarna har blivit något mer nöjda 2020, men missnöjet fortfarande stort
- Färre uppger att de inte har någon uppfattning, och de med kännedom är mer nöjda
- Tydliga skillnader mellan grupper, där de mest riskutsatta är minst nöjda
- Missnöjet hänger främst samman med uppfattningar om bristande kapacitet – socialförsäkringarna håller inte vad de lovar
- Ideologi och partisympati spelar viss roll, framförallt avseende misstankar om bristande precision och viss mån avseende finansiering
- Regeringspartiernas sympatisörer mer nöjda än övriga partiers

